

2. የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 33021 በጥር 3 ቀን 1999 ዓ.ም. የሰጠው ፍርድ በአግባቡ ስለሆነ በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. 348/1/ መሠረት አጽንቶታል።

3. ግራ ቀኝ ወጭና ኪሣራ ይቻቻሉ።

4. መዝገቡ ተዘግቶ ወደ መ/ቤት ተመልሷል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

የሰ/መ/ቁ. 19283

መጋቢት 9 ቀን 2000 ዓ.ም.

ዳኞች፡- መንበረፀሐይ ታደሰ

አብዱልቃድር መሐመድ

ተገኔ ጌታነህ

ሒሩት መለሠ

ታፈሰ ይርጋ

አመልካች፡- 1. ወ/ሮ መድኃኒት ኃይሉ - ቀረቡ።

2. አቶ ጌታቸው ተሰማ - ቀረቡ።

ተጠሪ፡- የኮንስትራክሽንና ቢዝነስ ባንክ - ነገረ ፈጅ ወይንሸት ቸርነት

መዝገቡ ተመርምሮ ቀጥሎ የተመለከተው ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

ይህ የሰበር አቤቱታ ሊቀርብ የቻለው በአመልካቾች በኩል በክስ የተጠየቀውን ገንዘብ ተጠሪ ሊከፍል አይገባም በማለት በሥር ፍ/ቤቶች በመወሰኑ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ተፈጽሟል በማለት አመልካቾች ቅሬታ በማቅረባቸው ነው።

የጉዳዩ አመጣጥም ባጭሩ ሲታይ አመልካቾች በአዳማ ልዩ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በተጠሪ ላይ ባቀረቡት ክስ ከተከሳሽ ጋር በተደረገ የብድር ውል በአዳማ ከተማ ቀበሌ 11 ክልል በካርታ ቁጥር 7006/82 የተመዘገበውን ሆቴል መያዣ ሠጥተን ብር 295,620.00 /ሁለት መቶ ዘጠና አምስት ሺህ ስድስት መቶ ሀያ ብር/ ተበድረናል። ከተከሳሽ የተበደርነውን ገንዘብ ሥራ በማጣታችን ምክንያት መክፈል ባለመቻላችን ተከላኸው በዋስትና የያዘውን ንብረት አስገምቶ በብር 1,607,607.00 /አንድ ሚሊዮን ስድስት መቶ ሰባት ሺህ ስድስት መቶ ሰባት ብር/ በአዋጅ ቁጥር 97/90 መሠረት ለመሸጥ ጨረታ አውጥቶ የሚገዛ ስለጠፋ ድጋሚ ጨረታ አውጥቶ ያለአግባብ ከአዋጅ

ቁጥር 97/90 ውጪ መነሻ ግምቱን በጣም ዝቅ አድርገ በብር 300,000 /ሶስት መቶ ሺህ/ ወስዶታል።

ሰለሆነም ተከሣሽ ልዩነቱን ብር 1,307,607.00 /አንድ ሚሊዮን ሶስት መቶ ሰባት ሺህ ስድስት መቶ ሰባት ብር/ ንብረቱን ከወሰደበት ቀን አንስቶ ከሚታሰብ 9% /ዘጠኝ በመቶ/ ወለድ ጋር እንዲከፍል ይወሰንልን በማለት ጠይቀዋል።

የከላሾች ክስና ማስረጃ ለተከላሽ ደርሶ በሰጠው መልስ የመጀመሪያ ጨረታ ወጥቶ ገዢ ስላልቀረበ ድጋሚ ጨረታ ወጥቶ ከአንድ ሌላ ተጫራች ጋር ተወዳድረን ሚያዝያ 19/1991 ዓ.ም. ተከሣሽ ጨረታውን አሸንፎ በብር 300,000 /ሶስት መቶ ሺህ/ ሆቴሉን ገዝቷል። ተከሣሽ ሆቴሉን የገዛው በሕጋዊ መንገድ ሰለሆነ ክስ ሊሰረዝ ይገባል በማለት ተከራክሯል።

የግራ ቀኝ ክርክር በዚህ መልኩ የቀረበለትን የዞኑ ክፍተኛ ፍ/ቤት ክርክሩን ከቀረበው ማስረጃና ክስ ጋር አገናዝቦ መርምሮ በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. 430/1/ ሥር እንደተመለከተው የፍርድ ባለመብት የሆነ ወገን በሚሸጥ ንብረት በጨረታ መሳተፍ የሚችለው ፍ/ቤትን አስፈቅዶ ሲሆን በዚህ መሠረት ተከሣሽ ፍ/ቤትን አስፈቅዶ በጨረታው መሳተፍ ሲገባው ሳያስፈቅድ በጨረታው የተሳተፈ ስለሆነ ተግባሩ ሕገወጥ ነው ካለ በኋላ ተከሣሽ የከላሾችን ሆቴል በመጀመሪያ ጨረታ ብር 1,607,607.00 መገመቱንና ይህንኑ ሆቴልም በብር 300,000.00 መግዛቱን ያመነ በመሆኑ በልዩነት በከላሾች የደረሰውን ጉዳት ብር 1,307,607.00 /አንድ ሚሊዮን ሶስት መቶ ሰባት ሺህ ስድስት መቶ ሰባት ብር/ ተከሣሽ ሊከፍል ይገባል በማለት ውሣኔ ሰጥቷል።

ተከሣሽ በዚህ ውሣኔ ቅሬታ አድርጎት የይግባኝ ቅሬታውን ለኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት አቅርቦ ፍ/ቤቱም በበኩሉ ግራቀኝን አከራክሮ በአዋጅ ቁጥር 97/90 አንቀጽ 3 እና 4 እንደዚሁም በአዋጅ ቁጥር 216/92 አንቀጽ 1 እና 2 መሠረት ጨረታ ወጥቶ ገዢ ባለመገኘቱ ባንኩ ንብረቱን

ከያዘ ወይም ከወሰደ በመጀመሪያው ጨረታ ላይ በተሰጠው ግምት ያስቀረዋል የሚል ሲሆን ይግባኝ ባይ ባንክ ግን ክርክር የተነሳበትን ሆቴል እራሱ የያዘው ወይም ያስቀረው ሳይሆን በድጋሚ ጨረታ የሸጠው ስለሆነ በባለዕዳው ላይ ጉዳት አድርሷል ለማለት ስለማይቻል የሥር ፍ/ቤት ጉዳት ደርሷል በማለት የሰጠው ውሣኔ በአግባቡ ስላልሆነ ይግባኝ ባይ በክስ የተጠየቀውን ገንዘብ ሊከፍል አይገባም በማለት ውሣኔ ሰጥቷል።

የአሁን አመልካቾችም የይግባኝ ቅሬታቸውን ለፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት አቅርበው ይግባኙ ተቀባይነት የለውም በማለት በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. 337 መሠረት ፍ/ቤቱ ይግባኙን ሠርዟል።

ይህም ችሎት የቀረበለትን የሰበር አቤቱታ መርምሮ ተጠሪን በመጥራት ግራ ቀኝን አከራክሯል።

ምላሽ ማግኘት የሚገባውም የጉዳዩ ጭብጥ አመልካቾች በክስ የጠየቁትን ገንዘብ ተጠሪ ሊከፍል አይገባም ተብሎ በሥር ፍ/ቤቶች የተሰጠው ውሣኔ አግባብነት አለውን? የሚለው በመሆኑ ከዚህ ጭብጥ አኳያ አቤቱታው ክስ ጋር ተገናዝቦ ተመርምሯል።

አመልካቾች ለክርክሩ መነሻ ምክንያት የሆነውንና በአዳማ ከተማ የሚገኘውን የሆቴል ንግድ ድርጅት ለተጠሪ መያዣ በመስጠት ብር 296,620.00 /ሁለት መቶ ዘጠና ስድስት ሺህ ስድስት መቶ ሃያ ብር/ መበደራቸውን፣ ብድሩ ባለመክፈሉ ምክንያት በሀራጅ መነሻ ግምት ብር 1,607,670.00 /አንድ ሚሊዮን ስድስት መቶ ሰባት ሺህ ስድስት መቶ ሰባ ብር/ የመጀመሪያ ጨረታ ወጥቶ ገዢ በመጥፋቱ በድጋሜ 2ኛ ጨረታ ወጥቶ ተጠሪና ሌላ አንድ ተጫራች ቀርበው ተጠሪ በብር 300,000.00 /ሶስት መቶ ሺህ/ የጨረታው አሸናፊ ስለመሆኑ እነዚህ ፍሬ ነገሮች ግራ ቀኝን አላከራከሩም።

በባንክ መያዣ የተያዙ ንብረቶችን አስመልክቶ በወጣው አዋጅ ቁጥር 97/90 አንቀጽ 3 መሠረት መያዣ ተቀባይ ዕዳው በውሉ ላይ በተመለተው

ጊዜ ሳይከፈለው ቢቀር ከሰላሣ ቀናት ያላነሰ ማስጠንቀቂያ ለመያዣ ሰጭው /ለባለዕዳው/ በመስጠት በመያዣ የያዘውን ንብረት መሸጥ እንደሚችል የተመለከተ ሲሆን በመጀመሪያ ጨረታ ንብረቱ ሳይሸጥ ቢቀር አዋጅ ቁጥር 97/90 ለማሻሻል በወጣው በአዋጅ ቁጥር 216/92 አንቀጽ 2/1/ መሠረት ድጋሚ ጨረታ ወጥቶ ገዢ ካልቀረበ ለመጀመሪያው ጨረታ መነሻ በተሰጠው የዋጋ ግምት መሠረት አበዳሪው ባንክ ንብረቱን ለመውሰድና የባለቤትነት መብቱም በስሙ እንዲዛወርለት ማድረግ እንደሚችል ተደንግጓል።

በሌላ በኩልም ባንክ በመያዣ የያዘውን ንብረት በሐራጅ የመሸጥ ሥልጣን በሥራ ላይ በሚያውልበት ጊዜ በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. 394-449 ያሉትን ድንጋጌዎች እንደየአግባብነታቸው ተፈጻሚነት እንደሚኖራቸው በተቀጠለው አዋጅ ቁጥር 97/90 አንቀጽ 6 ላይ የተመለከተ ሲሆን በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. 430/1/ ላይም የፍርድ ባለመብት የሆነ ወገን በሐራጅ እንዲሸጥ የተወሰነውን ሀብት ለመግዛት ፍ/ቤትን ማስፈቀድ እንደሚጠበቅበት ተመልክቷል። ይሁንና የሐራጅ ሽያጭ በሚከናወንበት ጊዜ ከላይ የተጠቀሱትን የሥነ - ሥርዓት ድንጋጌዎች ባንክ በሥራ ላይ የሚያውላቸው ከጉዳዩ ጋር አግባብነት በሚኖራቸው ጊዜ እንደሆነ በአዋጁ ላይ ከመመልከቱም በላይ በአዋጅ ቁጥር 97/90 አንቀጽ 3 እና 4 መሠረት ባንኩ የመያዣ ንብረቱን ሲሸጥ ባለዕዳውን በመወከል የሚያደርገው ሽያጭ ሆኖ እንደሚቆጠር በአንቀጽ 5 ላይ የተመለከተ ስለሆነ ባዕዳውን ሻጭ እራሱን ደግሞ ገዢ ማድረግ ስለማይችል ተጠሪ ሽያጩ በአግባቡ ተከናውኗል በማለት ያቀረበው ክርክር የሕግ ድጋፍ ያለው ሆኖ አልተገኘም።

ሲጠቃለልም ተጠሪ በመያዣ የያዘውን የሆቴል የንግድ ድርጅት ለመሸጥ የመጀመሪያውን ጨረታ አውጥቶ ገዢ ሳይቀርብ በመቅረቱ ድጋሚ ጨረታ ሲያወጣም ገዢ ካልቀረበ ሕጉ በጣለበት ግዴታ መሠረት በመጀመሪያው የጨረታ መነሻ ዋጋ ንብረቱን መረከብ ሲገባው እራሱ

በጨረታው መሳተፍም ሆነ አሸናፊ ሆኖ መገኘቱ ከሕጉ ያፈነገጠ ሆኖ ተገኝቷል። ተጠሪ ንብረቱን የተረከበበት አግባብ ከአዋጁ መንፈስ ውጭ ቢሆንም 2ኛ ጨረታ ወጥቶ ገዢ በመጥፋቱ ምክንያት ለመጀመሪያው ጨረታ መነሻ በተሰጠው የዋጋ ግምት መሠረት ንብረቱን እንደተረከበው ሊቆጠር የሚችል ስለሆነ ንብረቱን በተረከበበት የዋጋ ግምትና ለመጀመሪያው ጨረታ መነሻ በተሰጠው የዋጋ ግምት መካከል ያለውን የዋጋ ልዩነት መክፈል የሚገባው በመሆኑ በዚህ መሠረት እንዲከፈል የአዳማ ልዩ ዞን ከፍ/ፍ/ቤት የሰጠው ውሳኔ አግባብነት ያለው ሆኖ ሳለ የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤትና የፌዴራል ጠ/ፍ/ቤት ተጠሪ ሽያጩን ያከናወነው በግባቡ ስለሆነ በክስ የተጠየቀውን ገንዘብ ሊከፍል አይገባም በማለት የሰጡት ውሳኔ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት ሆኖ ተገኝቷል።

ው ሣ ኔ

1. የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 03516 በጥር 26 ቀን 1997 ዓ.ም. የሰጠው ውሳኔ እንደዚሁም የፌዴራል ጠ/ፍ/ቤት በመ/ቁ. 18631 መጋቢት 7 ቀን 1997 ዓ.ም. የሰጠው ትዕዛዝ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት ስለሆነ በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. 348/1/ መሠረት ተሸሯል።
2. የአዳማ ልዩ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት ተጠሪ በክስ የተጠየቀውን ገንዘብ ለአመልካቾች ሊከፍል ይገባል በማለት የሰጠው ውሳኔ በአግባቡ ስለሆነ ጸንቷል፤ ይፃፍ።
3. ግራ ቀኝ ወጭና ኪሣራ ይቻቻሉ።
4. መዝገቡ ተዘግቶ ወደ መ/ቤት ተመልሷል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።